

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XVIII. Qui Matrimonium accusare possunt aut contra illud testificari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

TITULUS XVIII.

Qui Matrimonium accusare possunt
aut contra illud testi-
ficari.

SUMMARIUM.

1. Ad matrimonii dissolutionem opus est auctoritate Ecclesie.
2. Protestatio alterius de non consentiendo in matrimonium an impediatur illud contrahi?
3. Quid si uterque confiteatur se consensisse fictè?
4. Consanguinitas objecta qualiter probanda.
5. An ad hoc sufficiat unus testis dictum.
6. Fama an probeat quoad effectum impediendū matrimonii.
7. Confessio impedimenti quoad utramque partem an sufficiat?
8. Ad dissolvendum matrimonium testes quos & quales requirantur.
9. Confessio partis utriusque an sufficiat eo casu?
10. An ob testimonium unius jurantis subesse impedimentum dirimens, teneatur conjux abstinere à matrimonio?
11. Conscientia impedimenti an teneatur illud revelare?
12. Accusatio matrimonii qualiter fieri debeat.

Spectat sequens libri pars ad matrimonii dissolutionem, quod ut legitime initum dissolvi nequit, ita de facto potius quam de jure contractum merito dissolvitur. * Ne autem contingat temerè dissolvi, opus est auctoritate Ecclesie; præmissa diligenti inquisitione, per testes, aliaque indicia & circumstantias, c. 1. b. t. per quas possit constare vel de facto alterius consensu; veluti si alter matrimonium protestetur, se neutiquam in illud consentire.

2. Qua in re disputatio est, An ejusmodi protestatio impediatur matrimonium subsequens? R. Ejus opinionis esse Joan. Andrea in c. Tua nos 26. num. 13. sup. de sponsal. quasi sufficeret ad dissentium indicandum ista protestatio. Cujus opinio ut posset procedere in casu, quo coram parte sciente & conscientiente protestatio est emissā, quod videatur juri suo cedere, & nollet contrahere, cum desit consensus, non

etiam procederet in casu, quo clam ab altera parte emissā, quia non potest præsumere quod protestans nec prodesse protestanti, qui facies debet protestationi contrarium videri de iure cedere, ut rectè tradit Jalon in l. Non solum morte num. 14. vers. Secunda conclusio de op. nuntiari. & facit text. in l. cum in plerisque locis D. Locati, Protestatio enim facta contraria nihil operatur. Navarr. De Imped. Comment. 3. num. 14. Quod accepto, etiam si subjuncta, veluti metus iustus, tunc protestationem justam, & operantem. Navarr. in Summa c. 22. num. 76. In causa probetur; neque enim est cogendum, si probari nequeat. Nam alia pro facto contraria nihil operatur; metus non debeat esse in cujuslibet arbitrio, sed impedire quemlibet, præcipue matrem, non sine scandalo & contemptu. Quæ ita procedunt, nisi contra iura fuerit, quæ facit à protestatione videri, non tantum in primo casu, ut patet in l. tuas sup. de condi. appo. verum & in Covarr. hic p. 2. c. 2. n. 3. Sanchez 2. disp. 1. Deserviunt autem ista tantum in foro nam quoad forum internum, debent esse consensu matrimonium esse nequam. Navarr. loco n. 76. Sanchez d. q. 2. in fine.

Quæritur item, An sufficiat ad dissolutionem si uterque contrahentium confiteatur se consensisse fictè? Resp. Hoc posse videri, si subsit collusionis metus aut præsumptio non præsumatur uterque temerè contracti. Nec facit, quod, ut mox dicitur, impedimentum dirimens non probetur confessionem utriusque partis: nam illud probari potest: hic alia via deest, contra saltem, nisi fortè adhibeantur circumstantiæ quæ sæpè incertæ. Sanchez 2. Disp. 4. n. 15. Et hæc ita procedunt, nisi copulata venerit, quæ faceret plerisque circumstantiis inefficaces. Navarr. in Summa cap. 22. num. 14. seqq.

Si objiciatur consanguinitas, aut alia causa, ut accusatores & testes, quales in hac materia proximi potius, quam extranei, ut patet, frater, soror, & alii, e. significatio super super. de testib. quod illis consanguinitas sit notior. Videndum tamen

& hi sint corrupti, ob quæstum aut aliud vitium accusantes, aut contra matrimonium deponentes, c. 1. *Et d. c. s. h. t.*

5 Ubi quaesitum, An admittatur dictum unius testis? R. Si agatur de contractu matrimonii impediendo; unum testem integræ estimationis, adferentem se certè impedimentum scire, sufficere, *d. c. super Et c. prateron 12. sup. de sponsal.* Cujus ratio est, quod agatur de peccato vitando, ne impediti contra Canones conjugantur. Abbas ad d. c. 12. in fine Covar. hic p. 2. c. 6. §. 10. num. 22. Sanch. 1. Disp. 71. num. 1. & 8.

6 Q. II. An & fama contrahi matrimonium impediatur? Resp. Ita videri, si publica fuerit, per text. in c. 2. *sup. de consang.* Privata licet minus probeat, inducet tamen Judicem ad inquirendum super impedimento, Covar. d. loco, Sanch. d. disp. 71. n. 13. *Et seqq.*

7 Q. III. An confessio impedimenti per utramque partem sufficiat? Resp. Ante contractum matrimonium sufficere, cum per eam uterque explicet resiliendi à sponsalibus voluntatem, uti potest. Alterius confessioni non idem concedendum, cum tendat in præjudicium alterius. Nisi tamen stet pro matrimonio, & velit illud compleri ab altero recusante; tunc enim quasi mutuus consensus concurret ad impediendum matrimonium. Ubi tamen cautè advertendum, ne forte is, qui pro matrimonio stare videtur, simulatè agat. Si confessus impedimentum stet contra matrimonium, nulla ei fides habenda, quod videatur in sua causa testari, XIV. q. 2. *in princ.*

8 Ad dissolvendum matrimonium duo testes juri omni exceptione majores desidentantur, c. 1. *sup. tit. 14. de consang. c. super eo 22. sup. de testib.* quia agitur de magno partis præjudicio; & facilius quid impeditur fieri, quam factum resolvatur. Covar. hic p. 2. c. 8. §. 12. n. 7. *Et* 8. Sanch. 2. disp. 45. qu. 4. num. 30. Fama hic non sufficere, cum plene non probeat, c. 5. *sup. tit. 13. de eo qui cog. consang.*

9 Q. An hoc casu sufficiat confessio utriusque partis? R. Si coverta matrimonium agatur, non sufficere; est enim in propria causa, ut non procedat etiam accedente fama, *d. c. s.* Si tamen pateat, utrumque velle matrimonium valere, & nihilominus impedimentum dirimens con-

fiteatur, concurrente fama, vel tertio accusante, videtur sufficere ista confessio ad dissolutionem, *can. si duo XXXV. q. 6. Abbas ad d. cap. 5. num. 6. Et* 7. Menoch. 2. *Arbitr. casu 103. n. 9. Et* 10. Sanchez 2. *disp. 45. q. 4. num. 33.* Quod & tractum ad confessionem alterius tantum, stantis scilicet pro matrimonio. Menoch. d. n. 10. cum non sit verosimile quempiam falsum contra se deponere, *arg. l. fin. C. Arbitr. tutela.* Confessioque alterius stantis pro matrimonio videtur esse loco legitimi testis, atque semiplenam probationem ponere, quam fama vel tertius plenam facit. Quod quidem est probabile, si judici appareat ejusmodi confessio esse extra dolum & simulationem, & cessare partium collusionem. Menoch. d. n. 9. Videtur conjuges pro matrimonio stare, si contra eum, qui detegit impedimentum, matrimonium defendant, non etiam si ipsi impedimentum deferant. Quando agitur de separatione quoad thorum, statur confessioni alterius contra se, *c. ex literis inf. tit. seq. veluti si quis fateatur adulterium; quæ confessio tantum facit præjudicium consentienti quoad debiti executionem, & thori separationem, non etiam nocet alteri.*

10 Dubitatur, An per testimonium unius jurantis, subesse impedimentum dirimens, conjux ab exercitio matrimonii abstinere debeat? Resp. Non videri, cum dictum unius non inducat necessitatem credendi; duo enim passim requiruntur testes, *cap. cum à nobis sup. de testib.* Quia tamen dubium oritur ex dicto unius fide digni, adhibenda diligentia, ne alias videatur adfectata ignorantia, quæ debiti executionem redderet peccato obnoxiam. Si debita diligentia adhibita, veritas haberi nequeat, poterit conjux, de posita conscientia dubia, jure suo uti. Navarr. *in Summa c. 22. nu. 82.* Sanchez d. disp. 45. q. 3. quia non est quod imputetur ei, qui omnem diligentiam adhibuit ad detectionem impedimenti, nec potuit adsequi.

11 Ubi quaeri potest. An conscius impedimenti teneatur id revelare? Resp. Omnino, quia agitur de peccato proximi, & damno futuro, quod, quantum in se est, quisque tenetur impedire; quatenus potest sine suo incommodo, & res est certa, ne temerè aliis infamiam procuret. Si Pastor tantum sit conscius, im-

impedimenti, ejus est monere partes desistant, & deinde Episcopo rem de nuotiare. Si solus o-
verit Episcopus, monebit quidem partes, sed
impedire invitos non poterit, cum non possit
simul agere judicem & testem; poterit tamen
rem indicare Archiepiscopo.

12. Cæterum & accusatio & testimonia perso-
naliter fieri & profertur debent, c. 2. h. t. etiam
citra litis contestationem, si agatur de con-
sanguinitate, cap. 1. sup. *Ut lise non contest.* iura
tempus denuntiationum, quæ in Ecclesia fi-
unt. Postea comparens non auditur, nisi ac-
cusate volens probaverit ante sibi de matri-
monio contrahendo non constituisse, aut prop-
ter absentiam, aliudve impedimentum, pro-
ponere eam non potuisse, cap. fin. hoc tit.
Hinc ipsi conjuges non faciliè admittuntur ad
proponendam querelam contra matrimo-
nium, sive ad probandum matrimonium inju-
stum, nisi notorium sit, quod adserunt, v. l. id
ipsum testibus idoneis comprobent, c. 3. & 5,
sup. tit. 13. Ut nec auditur illa, quæ metu se con-
traxisse adserit, postquam voluntariè sui cop-
iam fecerit; nam per id consensit in matrimo-
nium c. 4. h. t. Non est tamen ei ante copulam
deneganda audientia, c. Consultationi 28. sup. de
sponsal.

TITULUS XIX.

De Divortiiis.

SUMMARIUM.

1. Divortia lege Evangelii abrogata.
2. Ex causa adulterii non licet innocenti ad se-
cundas transire nuptias.
3. Cultus disparitas non dirimit matrimonium.
4. Fidelis conversi cum infideli matrimonium qua-
tenus teneat.
5. An in casu dissolutionis illud solvatur ipso ju-
re?
6. Infidelis postea conversus cogitur cum fideli
haberi.
7. Plures uxores habens retinet primam.
8. Impotentia perpetua superveniens matrimo-
nio etiam necdum consummato id non di-
rimit.
9. An super eo dispenset S. Pontifex?

10. Dispensationis nomine quid veniat.
 11. Sponsa per vim cognita consummata ma-
rimonium quoad effectum dispensationis?
 12. An & per copulam præcedentem?
 13. Adulterium causat adulterium quoad
14. Proque adulterante sit compensatio
15. An & adulterante innocente possit
divortii?
 16. An viro diverti liceat ab uxore, cum
adulterandi deat per expulsi
mentorum denegacionem?
 17. An si petenti debitum denegat conjugat
18. Adulterii nomine quid hic veniat.
 19. Divortium sit & ex aliis causis, ut
tatis anima & corporis.
 20. Item ex causa hæresis.
 21. Ex causa servitii & male tractati
22. Causant & divortium inimicitia
23. An & furor alterius?
 24. An crimen mariti, ut furtum?
 25. Periculum anima causat quoque
26. Divortium ex diâis causis tantum
porale.
 27. An & ex causa hæresis?
 28. Separatio faciendâ auctoritate judicis.
- P**era a accusacione, & proband
mento dirimente, faciendâ est
per declarationem nullitatis præcedentem
supervenienti, licet sit dirimens, nequiquam
men divortium causabit quoad vincu
quod semel rectè initum non potest
cet tale sit quod debiti ex actionem
Non obstat, quod lege Mosaitica fuerit
rum divortium, can. hac ratione XXXII,
que ob duritiam cordis, ut accipit
Matt. 19. & Marcio, permillum jure
Cod. ac postea restrictum ad pauciores
per Nov. *Ut licent matri & avia* 117. &
rd & seg. Nam lege Evangelii, quæ
te se qui debemus, omnino est abrogat
vortium, & matrimonium semel
Etum declaratum omnino indissolubile,
th. 19. Luca 16. can. quo Deus XXXIII, q. 2. &
sup. de translac. Episc.
- Quod omnino verum est in matrimonio
consummato, de quo intelligendum
quos Deus; nam non consummatum
posse dictum supra ad tit. de con
nequidem causa adulterii excipiat